ApTI– Asociaţia pentru Tehnologie şi Internet
info@apti.ro
www.apti.ro

11 iunie 2014

Către Comisia pentru tehnologia informaţiei şi comunicaţiilor din Camera Deputaţilor
În atenţia domnului preşedinte Daniel Vasile Oajdea

Opinia ApTI cu privire la Propunerea de lege pentru modificare şi completarea Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr 111/2011 privind comunicaţiile electronice

ApTI susţine respingerea Propunerii de lege pentru modificare şi completarea Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr 111/2011 privind comunicaţiile electronice, întrucât aceasta propune o serie de măsuri inutile şi cu efect limitativ asupra dreptului la viaţă privată în zona digitală.

Reamintim ca aceasta este a patra propunere de act normativ în sensul înregistrării cartelelor pre-pay, toate celelalte fiind respinse deja de Parlamentul României.[1] Acest nou proiect introduce însă suplimentar şi obligaţia de identificare a utilizatorilor unor reţele de WiFi publice gratuite.

Reiterăm mai jos principii deja prezentate în faţa comisiei, acum întărite de alte decizii definitive ale instanţelor europene care au considerat ilegale astfel de măsuri de supraveghere în masă

1. **Măsura colectării datelor necesare identificării clienţilor de servicii de comunicaţii electronice furnizate prin intermediul cartelelor preplătite este inutilă din punct de vedere practic**, fiind extrem de uşor pentru orice persoană care doreşte acest lucru să depăşească aceasta aşa zisă măsură necesară pentru securitate. Experienţa din alte domenii ale infracţionalităţii (*cum ar fi din zona infracţiunilor informatice*) ne arată că **utilizarea de persoane interpuse** este o practică frecventă care nu face decât să introducă în zona infracţională o categorie de persoane extrem de sărace, credule sau chiar minori. Utilizarea de date aferente unor cărţi de identitate false sau furate (ori pierdute) este, de asemenea, extrem de posibilă, având în vedere zona largă de persoane implicate în distribuirea cartelelor telefonice pre-plătite, inclusiv prin Internet.

De asemenea există posibilitatea ca persoane rău intenţionate să înceapă să folosească pe scara larga **unelte care folosesc criptare serioasa, via Internet (VoIP)** ce fac imposibil accesul la convorbiri. Aceste unelte deja există şi sunt legale.[2]

1 http://anaptixo/Ini%C5%A3iativ%C4%83-legislativ%C4%83-privind-%C3%AEnregistrarea-utilizatorilor-serviciilor-de-comunica%C5%A3ii-electronice-tip-Prepay

2 Pentru a vedea multitudinea de aplicaţii disponibile în funcţie de dispozitivul folosit – vezi https://prism-break.org/en/

În aceiași categorie intră și **utilizatorii prepay cu regim de roaming**, care probabil vor deveni din ce în ce mai mulți o dată cu preconizata renunțare la tarifele de roaming în UE (estimate a fi aplicata din decembrie 2015).

Mai mult, tehnologia actuală permite folosire unor **servicii de modificare a identității apelantului, deci numărul care te sună poate să nici nu fie cel care a apelat în mod real.** Caller ID (sau Call Line Identification - CLI) spoofing reprezinta o metoda de a modifica identitatea apelantului. În acest mod se poate modifica numărul de telefon pe care îl afișează telefonul în cazul unui apel, cu orice număr se dorește, atât în format național (07xxxxxxxx) cat și internațional (+407xxxxxxxx).

Chiar dacă pentru operatorii din România, aceasta metodă nu este permisă de ANCOM, în țări precum SUA, Canada modificarea identității apelantului este legala, iar câteva exemple în care este necesara aceasta modificare ar fi:

- o companie are mai multe numere, însă atunci când se apelează din interior se dorește a se afișa numărul general, al centralei
- Google Voice folosește aceasta metoda pentru a afișa numărul personal înregistrat la ei

Unele astfel de servicii funcționează și în cazul apelurilor internaționale, așadar se poate modifica identitatea inclusiv pentru un număr din România.

În realitate, metodele investigative aflate la dispoziția organelor de aplicare a legii sunt suficiente pentru identificare inclusiv a titularilor cartelelor pre-plătite, cum ne demonstrează cazurile Apostu (22 de telefoane cu cartele inter-șanjabile) și Fany (15 cartele folosite).

2. **Acest proiect de lege are un impact semnificativ asupra vieții private, prin limitarea dreptului de a utiliza anonim mijloace de comunicație.**

Conform art.53 din Constituția României, o propunere legislativă care ar aduce atingere unui drept al omului (cum este dreptul la viață privată) trebuie să îndeplinească un scop legitim constând în protejarea siguranței naționale, a siguranței publice, apărarea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, precum și protejarea drepturilor și intereselor altor persoane; să fie necesară într-o societate democratică; să fie proporțională cu situația care a determinat-o; să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertății.

Reamintim și Decizia nr.1258/2009 a Curții Constituționale a României, care subliniază:

„Or, în materia drepturilor personale cum sunt dreptul la viață intimă și libertatea de exprimare, precum și a prelucrării datelor cu caracter personal, regula unanim recunoscută este aceea a garantării și respectării acestora, respectiv a confidențialității, statul având, în acest sens, obligații majoritar negative, de abținere, prin care să fie evitată, pe cât posibil, ingerința sa în exercițiul dreptului sau a libertății."

Prin noua propunere de Regulament privind protecția datelor cu caracter personal, aflată în dezbatere la nivelul Parlamentului European, vor fi implementate două principii importante cu privire la protecția datelor personale:

- privacy by default - protecţia datelor personale începând cu momentul conceperii produselor/serviciilor şi protecţia implicită a datelor (art.23 din propunerea de regulament);

- evaluarea impactului privind protecţia datelor, care va fi obligatoriu de realizat înainte de introducerea unei măsuri care are impact asupra vieţii private (art.33 din propunerea de regulament).

Mai mult, decizia Curţii Europene de Justiţie (CJUE) în cazul Directivei privind păstrarea datelor de trafic[3] întăreşte ideile de mai sus:

*Rezultă de aici că **obligaţia** impusă de articolele 3 şi 6 din Directiva 2006/24 furnizorilor (...) **de a păstra** pentru o anumită perioadă date referitoare la viaţa privată a unei persoane şi la comunicaţiile sale, precum cele prevăzute la articolul 5 din această directivă, **constituie per se o ingerinţă în drepturile garantate de articolul 7 din cartă.** (n.n – e vorba de Carta Drepturilor Fundamentale a UE)*

3. **Aplicarea măsurilor prevăzute în propunerea legislativă ar conduce la răsturnarea prezumţiei de nevinovăţie**, prin păstrarea datelor personale într-o baza de date unica ale unei părţi semnificative a populaţiei României (conform estimărilor publice, 60-70% din cartelele SIM de pe piaţă sunt pre-plătite), fără vreun scop circumstanţiat.

Decizia nr.1258/2009 a Curţii Constituţionale a României arată că:

„Această operaţiune priveşte în egală măsură pe toţi destinatarii legii, indiferent dacă au săvârşit sau nu fapte penale sau dacă sunt sau nu subiectul unor anchete penale, ceea ce este de natură să răstoarne prezumţia de nevinovăţie şi să transforme a priori toţi utilizatorii serviciilor de comunicaţii electronice sau de reţele publice de comunicaţii în persoane susceptibile de săvârşirea unor infracţiuni de terorism sau a unor infracţiuni grave."

Decizia CJUE constată de asemenea în cazul similar al directivei Big Brother:

Astfel, pe de o parte, Directiva 2006/24 priveşte în mod global ansamblul persoanelor care utilizează servicii de comunicaţii electronice, fără însă ca persoanele ale căror date sunt păstrate să se regăsească, fie şi în mod indirect, într-o situaţie susceptibilă să declanşeze începerea urmăririi penale. Directiva se aplică, aşadar, chiar şi acelor persoane în privinţa cărora nu există niciun indiciu de natură să sugereze că comportamentul lor poate avea o legătură, chiar indirectă sau îndepărtată, cu infracţiuni grave. În plus, directiva menţionată nu prevede nicio excepţie, astfel încât ea se aplică chiar şi acelor persoane ale căror comunicaţii sunt supuse, potrivit normelor dreptului naţional, secretului profesional.

4. **Măsura vizată a fost respinsă de către Comisia Europeană, care nu a considerat oportună implementarea sa în toate statele membre din motive de ineficacitate.**

În Raportul de evaluare a Directivei 2006/24/CE privind reţinere datelor, Comisia Europeană sublinia următoarele:

3 Vezi decizia în română - http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150642&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=433956

„Ponderea utilizatorilor de telefonie mobilă care folosesc servicii replătite variază în UE. Unele state membre au susţinut că, în special atunci când sunt achiziţionate într-un alt stat membru, cartelele SIM preplătite, ai căror posesori nu sunt identificaţi, ar putea fi, de asemenea, utilizate de persoane implicate în activităţi infracţionale ca mijloc de evitare a identificării în cursul cercetării penale. şase state membre (Danemarca, Spania, Italia, Grecia, Slovacia şi Bulgaria) au adoptat măsuri care necesită înregistrarea cartelor SIM preplătite. Acestea şi alte state membre (Polonia, Cipru, Lituania) au susţinut opţiunea adoptării de măsuri la nivelul UE pentru înregistrarea obligatorie a identităţii utilizatorilor de servicii preplătite. **Eficacitatea acestor măsuri naţionale nu a fost dovedită.** Au fost evidenţiate limitări potenţiale, de exemplu, în cazurile de furt de identitate sau atunci când cartela SIM este achiziţionată de un terţ ori atunci când un utilizator activează serviciul de roaming prin conectarea cu o cartelă cumpărată într-o ţară terţă. În general, **Comisia nu este convinsă de necesitatea de a acţiona în acest domeniu la nivelul UE în acest stadiu**. ”

5. În ce priveşte ne**cesitatea identificării utilizatorilor de puncte publice de acces WiFi**, nu numai că proiectul de lege nu are niciun fel de argumentaţie pentru motivarea acestei decizii, dar ridica şi probleme suplimentare de implementare, în special în ceea priveşte securizarea tuturor datelor personale colectate, costurile asociate şi ce date personale vor fi colectate la un asemenea punct de acces.

6. Conform datele ANCOM din Aprilie 2014 la finalul anului 2013 "se înregistrau 22,9 milioane de utilizatori activi de servicii de telefonie mobilă, în creştere cu 0,3% faţă de anul 2012, dintre care **13,5 milioane utilizau serviciile prin intermediul unei cartele pre-plătite**, iar 9,4 milioane erau utilizatori pe bază de abonament” Aceste date nu includ utilizatorii prepay/postpay aflaţi în Roaming pe teritoriul tarii. Ca atare măsura propusă aduce atingere unul număr extrem de mare de cetăţeni, iar o implementare în 6 luni sau 1 an este practic imposibilă – ceea ce ne arată lipsa oricărui studiu minimal de impact obligatoriu de a fi realizat de iniţiatorii legii.

Având în vedere argumentele de mai sus, ca şi lipsa de transparenţă completă în adoptarea de către Guvern sau Senat a prezentei propuneri**, ApTI susţine respingerea Propunerii de lege pentru modificare şi completarea Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr 111/2011 privind comunicaţiile electronice.**